

Exam. Code : 103206

Subject Code : 1190

B.A./B.Sc. 6th Semester

MUSIC (Instrumental)

Time Allowed—2 Hours]

[Maximum Marks—50

Note :— Attempt any **four** questions. All questions carry equal marks.

1. (i) Who compiled Sri Guru Granth Sahib ji ? 2
- (ii) Name any Raga of your course having both Shudh and Teevra Madhyam. 2
- (iii) Who invented Maseet Khani Gat ? 1½
- (iv) What is the 'Thaat' of Rag Hameer ? 1
- (v) Which two swars are varjit in Rag Varindabani Sarang ? 1
- (vi) How many Matras are there in Taal Jhoomra ? 1
- (vii) Which Rag of your course was invented by Billis Khan ? 1
- (viii) Mention the names of two Parkar of Sarang. 1
- (ix) Who was the Guru of Pt. Nikhil Benerjee ? 1
- (x) On which instrument is zamzama mostly played ? 1
2. Write in notation one Maseetkhani Gat with two Toras in any Rag of your course. 12½
3. What is Sahayak Naad ? Which Sahayak Naad do we get from the strings of Tanpura ? 12½
4. Write short notes on any **two** of the following :
  - (a) Kan Swar
  - (b) Baaz
  - (c) Zamzama. 12½

5. Give full description of Taal Jhoomra and write its Theka in Ekgun. 12½
6. Give full description of any two Ragas of your course. 12½
7. Write an essay on Relation of Rag with Time and Season. 12½
8. What do you know about the contribution towards Indian Music by Pt. Panna Lal Ghosh. Also write his brief life sketch. 12½

(PUNJABI VERSION)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. (i) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ ? 2
- (ii) ਆਪ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਧ ਅਤੇ ਤੀਵਰਾ ਮਧਿਅਮ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋ। 2
- (iii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਖੋਜ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ ? 1½
- (iv) ਰਾਗ ਹਮੀਰ ਦੀ 'ਥਾਟ' ਕੀ ਹੈ ? 1
- (v) ਰਾਗ ਵਰਿੰਦਾਬਨੀ ਸਾਰੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਸਵਰਾਂ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ? 1
- (vi) ਤਾਲ ਝੂਮਰਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾ ਹਨ ? 1
- (vii) ਬਿਲੀਸ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰਾਗ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ? 1
- (viii) ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਦੋ ਪਾਰਕਰ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ। 1
- (ix) ਪੰਡਿਤ ਨਿਖਿਲ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਸਨ ? 1
- (x) ਜ਼ਮਜ਼ਮਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸ ਯੰਤਰ ਤੇ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 1
2. ਆਪ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 12½

3. ਸਹਾਇਕ ਨਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਤਾਨਪੂਰਾ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਸਹਾਇਕ ਨਾਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ? 12½
4. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ 'ਤੇ ਲਘੁ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
(ੳ) ਕਨ ਸਵਰ
(ਅ) ਬਾਜ਼
(ੲ) ਜਮਜਮਾ। 12½
5. ਤਾਲ ਝੁਮਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਕਗੁਣ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਖੋ। 12½
6. ਆਪ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। 12½
7. ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਤੇ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 12½
8. ਪੰਡਿਤ ਪੰਨਾ ਲਾਲ ਘੋਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ-ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੋ। 12½

(Hindi Version)

ਨੋਟ :- ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅੰਕ ਹੈ।

1. (i) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਸੰਕਲਨ ਕਿਸਨੇ ਕੀਆ ਥਾ ? 2
- (ii) ਆਪਕੇ ਪਾਠਯਕ੍ਰਮ ਕੇ ਦਿਏ ਗਏ ਕਿਸੀ ਭੀ ਰਾਗ ਕਾ ਨਾਮ ਸ਼ੁਫ਼ਰ ਔਰ ਤੇਵਰਾ ਮਘਯਮ ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੇਂ ਲਿਖੋ। 2
- (iii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕਾ ਆਵਿਞਕਾਰ ਕਿਸਨੇ ਕੀਆ ਥਾ ? 1½
- (iv) ਰਾਗ ਹਮੀਰ ਕਾ 'ਥਾਟ' ਕਯਾ ਹੈ ? 1
- (v) ਰਾਗ ਵਰਿੰਦਾਬਾਨੀ ਸਾਰੰਗ ਮੇਂ ਕੌਨ ਸੇ ਦੋ ਸਵਰ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। 1

- (vi) ताल झूमरा में कितनी मात्रा हैं ? 1
- (vii) आपके पाठ्यक्रम में दिए गए किस राग का आविष्कार बिलिस खान ने किया था ? 1
- (viii) सारंग के दो पारकर के नामों का उल्लेख करें। 1
- (ix) पंडित निखिल बेनर्जी के गुरु कौन थे ? 1
- (x) झमझमा ज्यादातर किस वाद्य यंत्र पर बजाया जाता है ? 1
2. आपके पाठ्यक्रम में दिए गए के किसी भी राग में दो तोड़ों के साथ एक मसीतखानी गत नोटेशन को लिखें। 12½
3. सहायक नाद क्या है ? तानपुरा की तार से हमें कौन-सा सहायक नाद मिलता है ? 12½
4. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर लघु नोट लिखें :-
 (क) कन स्वर
 (ख) बाज
 (ग) झमझमा। 12½
5. ताल झूमरा का पूरा विवरण दें और एकगुन में इसका ठेका लिखें। 12½
6. आपके पाठ्यक्रम में दिए गए किन्हीं दो रागों का पूरा विवरण दें। 12½
7. समय और मौसम के साथ राग के संबंध पर एक निबंध लिखें। 12½
8. पंडित पन्ना लाल घोष द्वारा भारतीय संगीत में दिए गए योगदान के बारे में आप क्या जानते हैं ? इसके आलावा उनके संक्षिप्त जीवन को लिखें। 12½